

Quickscan flora en fauna
De Ruiter te Uden
(2206/029/ERO-01, versie 0)

Quickscan flora en fauna

in opdracht van

Gemeente Maashorst

T.a.v. [REDACTED] [REDACTED]

Markt 145

5401 EJ UDEN

betreffende locatie

De Ruiter

Uden

documentkenmerk

2206/029/ERO-01

versie

0

vestiging

Nuenen

datum

8 juli 2022

opgesteld door:

[REDACTED] MSc

Projectleider ecologie

gecontroleerd door:

Dr. [REDACTED]

Senior projectleider ecologie

Op dit rapport is een disclaimer van toepassing; zie <https://www.tritium.nl/disclaimer/29-04-2021/>

Tritium Advies B.V.

Adviseurs in bouwen, milieu en veiligheid

T. 088 44 02 900

E. info@tritium.nl

I. www.tritium.nl

KvK-nr. 17108024

Tritium Advies is gevestigd in:

Arkel >> Neer >> Nuenen >>

Breda >> Rijkevoort

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Quickscan flora en fauna	1
1.2	Natuurbescherming	1
2	Plangebied	3
3	Gebiedsbescherming	7
3.1	Natura 2000	7
3.2	Natuurnetwerk Nederland	8
4	Houtopstanden	12
4.1	Definitie en wetgeving	12
4.2	Waarnemingen en analyse	12
4.3	Deelconclusie houtopstanden	12
5	Soortbescherming	13
5.1	Soortverspreiding	13
5.2	Veldbezoek	13
5.3	Flora	14
5.4	Vogels	14
5.5	Grondgebonden zoogdieren	18
5.6	Vleermuizen	23
5.7	Amfibieën, reptielen en vissen	26
5.8	Ongewervelden	29
5.9	Invasieve exoten	30
6	Conclusies	32
6.1	Beschermde gebieden en soorten	32
6.2	Aanvullend onderzoek	33
6.3	Zorgplicht	33
6.4	Eindconclusie	35
6.5	Advies	36
7	Literatuurlijst	37

1 Inleiding

1.1 Quickscan flora en fauna

1.1.1 Doel van het onderzoek

Een Quickscan flora en fauna is een verkennend onderzoek waarin de ecologische waarden van een plangebied worden nagegaan. Het doel ervan is te bepalen of de voorgenomen wijzigingen binnen het plangebied mogelijk leiden tot overtreding van de Wet natuurbescherming (BWBR0037552 – Nederland). Het is noodzakelijk om voorafgaand aan ruimtelijke inrichting en aan ruimtelijke ingrepen te toetsen of de geplande activiteiten geen negatief effect hebben op beschermde leefgebieden, op beschermde planten en of op beschermde diersoorten. Dit onderzoek voorziet in deze toetsing.

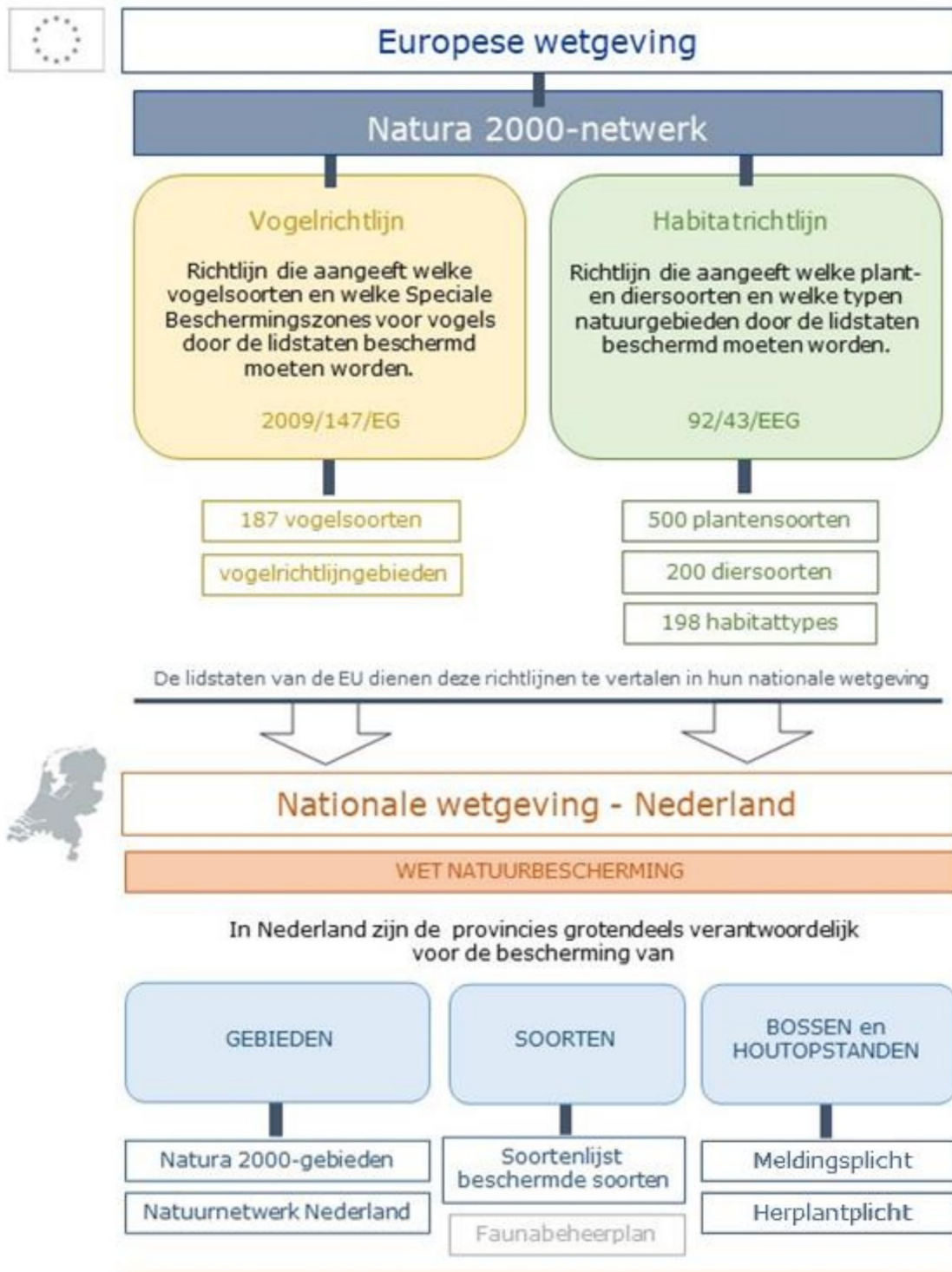
1.1.2 Te verwachten resultaten

Op basis van een Quickscan flora en fauna zal blijken of er een overtreding van de geldende natuurwetgeving te verwachten is. Hiermee kan worden voorkomen dat er in strijd met de Wet natuurbescherming wordt gehandeld. Het uitvoeren van een verkennend onderzoek kan voldoende zijn om aan te tonen of een planvoornemen uitgevoerd kan worden met of zonder enkele eenvoudige maatregelen of aanpassingen om een overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen. Soms zijn er echter meer soortgegevens nodig en is aanvullend ecologisch onderzoek noodzakelijk. Een Quickscan flora en fauna stelt dit vast.

1.2 Natuurbescherming

In Nederland geldt de Wet natuurbescherming. Deze wet geeft invulling aan de bescherming van natuurgebieden, van dieren en van planten en vloeit voort uit de Europees vastgelegde natuurwetgeving. De Nederlandse provincies bepalen het natuurbeleid voor hun gebied.

Het onderstaande schema geeft een overzicht van het geldend wettelijk kader omtrent natuurbescherming in Nederland.

Het onderzoek dat in dit document gerapporteerd wordt, behandelt de bescherming van gebieden, soorten en houtopstanden en komt dusdanig in aanraking met Natura 2000-gebied, het Natuurnetwerk Nederland en de lijst van in Nederland beschermde soorten.

In de provincie Noord-Brabant wordt het Natuurnetwerk Nederland ook aangeduid als Natuurnetwerk Brabant.

2 Plangebied

Onderstaande tabel 2.1 geeft de locatiegegevens van het plangebied en verduidelijkt het planvoornemen. Figuur 2.1 toont het plangebied in zijn huidige conditie en figuur 2.2 laat de locatie van het plangebied ten opzichte van de omgeving zien.

Tabel 2.1: Kernegegevens van het plangebied en het planvoornemen

	Kernegegevens
Opdrachtgever	Gemeente Maashorst T.a.v. ██████████ ██████████
Adres	Markt 145 5401 EJ UDEN
Kadaster – perceelnummer(s)	773; 884; 946; 1945; 1946; 1947; 1948.
Kadaster – sectie(s)	P
Kadaster - gemeente	Uden
Oppervlakte	Circa 90.000 m ²
Huidig gebruik	Het plangebied is/was in gebruik als akkerland. In het noordelijk deel van het plangebied zijn de werkzaamheden begonnen voor het realiseren van een woonwijk. In het zuidelijk deel zijn een grasland en een schuur aanwezig.
Groenstructuren	In het zuidoostelijke deel van het plangebied is er een zone met hoger gras, bomen en struiken. Daarnaast bevinden er zich bomenrijen aan de grenzen, buiten het plangebied.
Waterlichamen	Aan de zuidelijke grens, buiten het plangebied, bevindt zich een watergang die iets verderop verbreedt.
Geplande realisatie	Het voornemen bestaat om binnen het plangebied woonwijken te realiseren. Hierbij zullen de aanwezige groenstructuren binnen het plangebied worden verwijderd en zal de schuur worden gesloopt. De bomenrijen en de watergang buiten het plangebied blijven behouden.
Omgeving	Het plangebied bevindt zich in een agrarische omgeving aan de rand van woongebied Hoenderbos (Uden)

Informatie opgehaald op 4 juli 2022 (Perceelloep).

Figuur 2.1: Huidige situatie van het plangebied: detailkaart.

Figuur 2.2: Huidige situatie van het plangebied: omgevingsituatie.

Onderstaande foto's, gemaakt op 14 juni 2022, geven een beeld van de huidige situatie van het plangebied.

Foto A

Foto B

Foto C

Foto D

Foto E

Foto F

Figuur 2.3: Foto's van de huidige situatie van het plangebied.

Foto G

Foto H

Foto I

Foto J

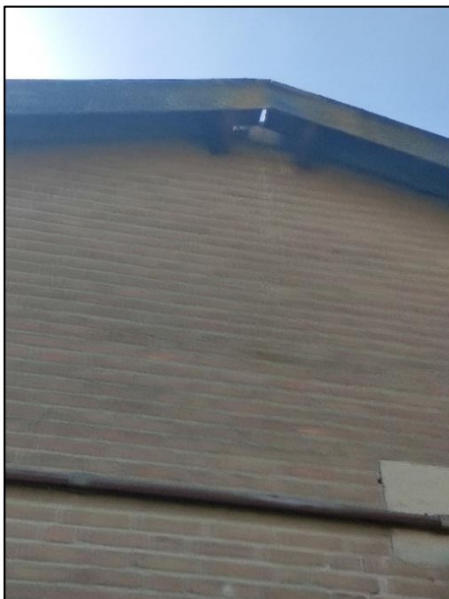

Foto K

Figuur 2.3 (vervolg): Foto's van de huidige situatie van het plangebied.

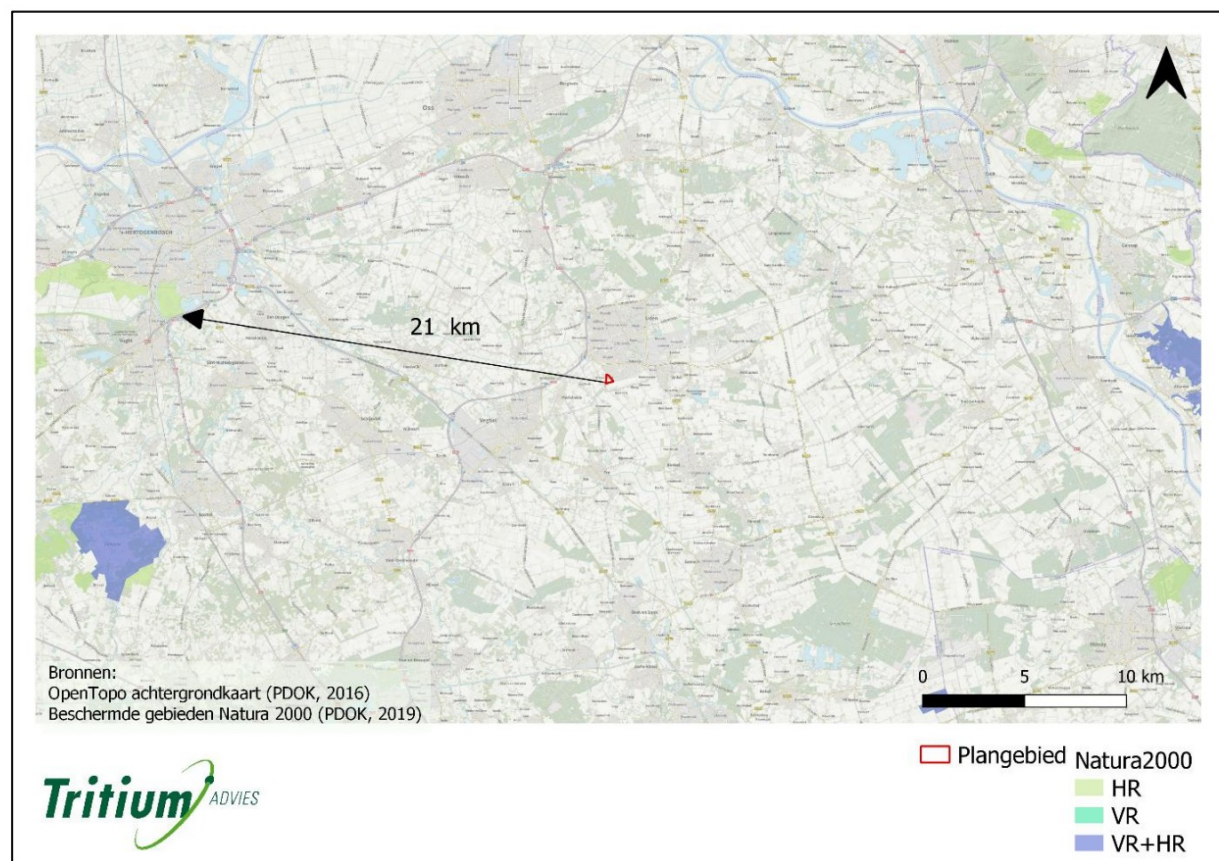
3 Gebiedsbescherming

3.1 Natura 2000

3.1.1 Bronnenonderzoek

	Ja	Nee
Ligt het plangebied in een Natura 2000-gebied?		X

	0 km	0 – 10 km	> 10 km
Wat is de afstand tot het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied?			21 km
Welk Natura 2000-gebied betreft het?	Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek		

Figuur 3.1: Plangebied ten opzichte van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied (HR = Habitatrichtlijn, VR = Vogelrichtlijn).

Natura 2000- gebied – Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek

Gebiedskenmerken:

Dit gebied bevindt zich in de smalle overgangszone tussen de hogere zandgronden van de Kempen en het rivier- en zeeleigebied van de Maas en het Zeeuws estuarium. Het Vlijmens Ven is een kwelgebied, de Moerputten herbergen een groot areaal aan blauwgraslanden en het Bossche Broek is een moerassig gebied in de benedenloop van de Dommel.

Beschermde habitattypen:

Er worden zeven habitattypen beschermd: kranswierwateren (H3140), meren met krabbenscheer en fonteinkruiden (H3150) heischrale graslanden (H6230), blauwgraslanden (H6410), ruigten en zomen (H6430A), glanshaver- en vossenstaarthooilanden (H6510A) en overgangs- en trilvenen (H7140A).

Beschermde soorten:

Er leven zeven soorten die beschermd zijn via de Habitatrichtlijn: het pimpernelblauwtje, het donker pimpernelblauwtje, de bittervoorn, de grote modderkruiper, de kleine modderkruiper, de kamsalamander en de drijvende waterweegbree.

Deze en verdere informatie over dit gebied is te vinden op de website van Natura 2000 in Nederland (Natura 2000)

3.1.2 Deelconclusie Natura 2000-gebieden

Met het meest nabije Natura 2000-gebied op meer dan tien kilometer afstand van het plangebied valt een negatief effect van de geplande acties op Natura 2000-gebieden niet te verwachten. Verspreiding van schadelijke stoffen via de lucht of het water naar Natura 2000-gebieden zijn door de afstand en de aard van de geplande nieuwe inrichting niet van toepassing en ook andere hinder die de wezenlijke waarden en kenmerken van Natura 2000-gebieden aantast is niet verwacht.

3.2 Natuurnetwerk Nederland

3.2.1 Bronnenonderzoek

	Ja	Nee
Ligt het plangebied in een gebied dat behoort tot het Natuurnetwerk Nederland?		X

	0 km	0 – 600 m	> 600 m
Wat is de afstand tot het dichtstbijzijnde gebied dat behoort tot het Natuurnetwerk Nederland?		300 m	
Welk type natuurgebied is het?	L01.02 Houtwal en houtsingel (BIJ12)		

	0 km	0 – 600 m	> 600 m
Wat is de afstand tot het dichtstbijzijnde gebied dat behoort tot het Natuurnetwerk Nederland?			730 m
Welk type natuurgebied is het?	N10.02 Vochtig hooiland en N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland (BIJ12)		

Figuur 3.2: Plangebied ten opzichte van de dichtstbijzijnde natuurgebieden die deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland.

	Ja	Nee
Hanteert de provincie een externe werking wat betreft gebieden uit het Natuurnetwerk Nederland?	X	
Betekenis: Indirecte aantasting van natuurgebieden door werkzaamheden in de buurt van die gebieden moet in rekening gebracht worden, met uitzondering van de verspreiding van stoffen via de lucht of het water.		

Onderstaande tabel rapporteert de resultaten van een eerste, korte effectenanalyse waarin is nagegaan of het voorliggend planvoornemen mogelijk een negatief effect heeft op de wezenlijke waarden en kenmerken van nabijgelegen natuurgebied dat deel uitmaakt van het Natuurnetwerk Nederland. Het doel van de analyse is duidelijk te maken welke aspecten nader onderzoek behoeven zodoende een overtreding op de Wet natuurbescherming te voorkomen.

Tabel 3.1: Resultaten van verkorte effectenanalyse

Toets		Actie
OMVANG		
Is er sprake van netto oppervlaktevermindering van het Natuurnetwerk Nederland?	nee	n.v.t.
NETWERK		
Is er sprake van vermindering van de samenhang van het Natuurnetwerk Nederland?	nee	n.v.t.
WEZENLIJKE WAARDEN EN KENMERKEN		
Zullen de bestaande waarden van het Natuurnetwerk Nederland verloren gaan?	nee	n.v.t.
Zullen de potentiële waarden van het Natuurnetwerk Nederland verloren gaan?	nee	n.v.t.
Is er sprake van aantasting van het Natuurnetwerk Nederland door verandering in omgevingsfactoren?		
GELUIDSHINDER	nee (1)	n.v.t.
LICHTHINDER	nee	n.v.t.
TRILLINGSHINDER	nee (1)	n.v.t.
OPTISCHE VERSTORING	nee	n.v.t.
MECHANISCHE VERSTORING	nee	n.v.t.
VERANDERING IN WATERKWANTITEIT	nee (2)	n.v.t.
Zullen de robuustheid en de aaneengeslotenheid van het Natuurnetwerk Nederland aangetast worden?	nee	n.v.t.
Komt de aanwezigheid van bijzondere soorten in het Natuurnetwerk Nederland in het gedrang?	nee	n.v.t.
Komt de verbindingsfunctie van het Natuurnetwerk Nederland in het gedrang?	nee	n.v.t.

(1) Er wordt voor de houtwal die deel uitmaakt van het Natuurnetwerk Brabant geen geluids- of trillingshinder met negatieve gevolgen op de wezenlijke kenmerken en waarden verwacht als gevolg van het planvoornemen (aanleg- en gebruikersfase) omdat de structuur op enige afstand ligt en zich ten midden van bewerkt akkerland bevindt. De aanwezige fauna is dus gewend aan

enige verstoring door (landbouw)machines.

(2) Er wordt voor de houtwal die deel uitmaakt van het Natuurnetwerk Brabant geen verandering in waterkwaliteit met negatieve gevolgen op de wezenlijke kenmerken en waarden verwacht als gevolg van het planvoornemen (aanleg- en gebruikersfase) omdat de structuur op enige afstand ligt en de houtwal en daar aanwezige fauna niet bijzonder gevoelig is aan dit type verstoring.

3.2.2 Deelconclusie Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied ligt buiten de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland. De provincie Brabant hanteert een externe werking als het gaat om het Natuurnetwerk Nederland. Mogelijke aantasting van de ecologische waarden en kenmerken van een natuurgebied door de geplande werkzaamheden moet in kaart gebracht worden, met uitzondering van verspreiding van stoffen via de lucht of het water. In dit geval is het plangebied op een dergelijke afstand van het dichtstbijzijnde natuurgebied gelegen en ten midden van bewerkt akkerland dat een negatief effect op dat natuurgebied (een houtwal) niet verwacht wordt (zie tabel 3.1).

4 Houtopstanden

4.1 Definitie en wetgeving

Volgens artikel 4.2 van de Wet natuurbescherming is het verboden een houtopstand (bos, houtwallen, heester- en struikheiden, struwelen en bosplantsoenen) geheel of gedeeltelijk te vellen, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij de gedeputeerde staten. Verder geldt er ook een herplantplicht voor gekapte houtopstanden.

4.2 Waarnemingen en analyse

	Ja	Nee
Bevindt er zich een houtopstand binnen het plangebied?	X	
Beslaat het oppervlakte 1000 m ² of meer?		nee
Bestaat de houtopstand uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen?		nee

4.3 Deelconclusie houtopstanden

De binnen dit planvoornemen te vellen houtopstand is kleiner dan 1000 m² in oppervlakte en bestaat niet uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen bevat. Hierdoor bestaan er geen verplichtingen vanuit de Wet natuurbescherming. De bomenrijen aan de randen buiten het plangebied blijven integraal behouden.

5 Soortbescherming

5.1 Soortverspreiding

Aan de hand van gepubliceerde datasets en literatuuronderzoek is bepaald welke soorten potentieel voorkomen in de directe omgeving van het plangebied. Van elk van deze soorten is dan de status van bescherming volgens de Wet natuurbescherming nagegaan. In de onderstaande paragrafen, die telkens één soortgroep behandelen, is eerst dit onderzoekswerk samenvat.

In verspreidingsatlassen, zoals die van de Nederlandse Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), wordt gewerkt met atlasblokken (5 x 5 km) en kilometerhokken (1 x 1 km) om aan te geven welke soorten in de afgelopen jaren zijn waargenomen in het gebied. Een atlasblok bevat 25 kilometerhokken. Aangezien het plangebied slechts een klein gedeelte van het kilometerhok en het atlasblok beslaat, is het niet zeker dat de geregistreerde soorten ook daadwerkelijk voorkomen binnen het plangebied.

Code van het atlasblok waarin het plangebied ligt.	45-47
X-coördinaat van het kilometerhok waarin het plangebied ligt.	170-171
Y-coördinaat van het kilometerhok waarin het plangebied ligt.	405-406

5.2 Veldbezoek

Tijdens een bezoek aan het plangebied is zoveel mogelijk informatie verzameld over de aan- of afwezigheid van beschermde soorten. Hierbij zijn waarnemingen, zowel visueel als auditief, en sporenonderzoek cruciaal. Er is gekeken naar de aanwezigheid van vraat-, loop- en veegsporen, nesten, holen, uitwerpselen, prooiresten en haren. Daarnaast is op basis van terreinkenmerken beoordeeld of het plangebied geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

Een Quickscan flora en fauna is een momentopname en geen veldinventarisatie omdat veldinventarisaties meerdere seizoensgebonden opnamerondes inhouden die volgens standaardmethoden worden uitgevoerd. Het kan dus voorkomen dat soorten niet worden waargenomen tijdens het veldbezoek. Hierdoor kan slechts in beperkte mate uitsluitel worden gegeven over de aan- of afwezigheid van soorten. Aan de hand van *expert judgement* (beoordeling door experts) en bekende ecologische principes is daarom een inschatting gemaakt over het kunnen voorkomen van beschermde plant- en diersoorten in het plangebied.

Datum van het veldbezoek	14 juni 2022
Dagdeel van het veldbezoek	middag
Temperatuur tijdens het veldbezoek	22 °C

Weersomstandigheden tijdens het veldbezoek	zonnig
Windkracht tijdens het veldbezoek	2 Bft

5.3 Flora

5.3.1 Soortverspreiding

In Nederland groeien ca. 80 plantensoorten die een beschermde status hebben op Europese en/of nationale schaal. Deze soorten komen veelal voor in gebieden die beschermd zijn via de Europese habitatrichtlijn maar enkele soorten, zoals bijvoorbeeld de schubvaren, komen ook voor in het stedelijk gebied. Tijdens het veldbezoek is nagegaan of het plangebied geschikt is voor beschermde planten. Ook is de eventuele aanwezigheid van invasieve exoten – planten van elders die een bedreiging vormen voor de inheemse soorten – vastgesteld.

5.3.2 Waarnemingen en analyse

Het veldbezoek vond plaats in de lente, wanneer slechts een deel van de aanwezige planten zichtbaar zijn. Tijdens het veldbezoek zijn er binnen het plangebied geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Ze zijn er ook niet te verwachten door de voedselrijke omstandigheden, het agrarisch verleden van het plangebied ende verstoring van de bouwwerkzaamheden die aanwezig is. Het zuidelijk deel van het plangebied is sterk vergrast, bloemen waren er nauwelijks aanwezig. Het noordelijk deel bestond tijdens het veldbezoek uit een zandvlakte door de aanleg- en bouwwerkzaamheden. Beschermde soorten komen vooral voor op voedselarme, kalkhoudende grond en in ecologisch omstandigheden die plantendiversiteit stimuleren.

5.3.3 Deelconclusie

Er zijn geen negatieve effecten te verwachten met betrekking tot de flora.

5.4 Vogels

5.4.1 Soortverspreiding

Alle niet-exotische, in het wild levende vogels die in Nederland broeden, te gast zijn of doortrekken, in totaal zo'n 290 soorten, zijn beschermd via de Vogelrichtlijn (Brochure MEZ). In de onderstaande tabel zijn de vogelsoorten opgenoemd waarvan de nestplaatsen jaarrond beschermd zijn in de provincie van het plangebied. Het betreft vogels die gebonden zijn aan vaste

broedlocaties en daardoor niet kunnen uitwijken naar andere mogelijk geschikte locaties in de omgeving van het plangebied. Omdat het vernietigen of verstoren van hun broedplaatsen in strijd is met de Wet natuurbescherming, is tijdens het veldbezoek nagegaan of deze soorten in het plangebied voorkomen en broeden. Hierbij zijn de verspreidingskaarten opgesteld door het Sovon, geraadpleegd om na te gaan of de soort in de buurt van het plangebied voorkomt (SOVON).

Tabel 5.4.1: Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten in de provincie Noord-Brabant

Categorie	Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten	
1	Jaarrond gebruikte nesten	steenuil
2	Koloniebroeders – honkvast of gebouwfankelijk	gierzwaluw, huismus, roek
3	Niet koloniebroeders – honkvast of gebouwfankelijk	grote gele kwikstaart, kerkuil, oehoe, ooievaar, slechtvalk
4	Jaarlijkse terugkeer naar nest	boomvalk, buizerd, havik, ransuil, sperwer, wespendif, zwarte wouw
	Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten bij ecologisch zwaarwegende redenen	
5	Honkvast maar flexibel	blauwe reiger, boerenzwaluw, bonte vliegenvanger, boomklever, boomkruiper, bosuil, brilduiker, draaihals, eidereend, ekster, gekraagde roodstaart, glanskop, grauwe vliegenvanger, groene specht, grote bonte specht, hop, huiszwaluw, ijsvogel, kleine bonte specht, kleine vliegenvanger, koolmees, kortsnavelboomkruiper, oeverzwaluw, pimpelmees, raaf, ruigpootuil, spreeuw, tapuit, torenvalk, zeearend, zwarte roodstaart, zwarte specht

5.4.2 Waarnemingen en analyse

Tijdens het veldbezoek zijn de onderstaande soorten waargenomen binnen of in de directe omgeving van het plangebied. Het plangebied is dus voor deze soorten geschikt als onderdeel van het leefgebied.

Tabel 5.4.2: Lijst van de tijdens het veldbezoek waargenomen vogelsoorten

Vogelsoort	Latijnse naam	Aantal	Type waarneming	Nest
ekster	<i>Pica pica</i>	3	visueel	ja (1)
kwartel	<i>Coturnix coturnix</i>	1	visueel	nee
merel	<i>Turdus merula</i>	2	visueel	nee
vink	<i>Fringilla coelebs</i>	1	visueel	nee
zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>	1	visueel	nee

Tabel 5.4.3: Details van de tijdens het veldbezoek aangetroffen vogelsporen

Vogelsoort of soortgroep	Beschrijving van de sporen	Locatie van de sporen
gans	<i>Kapot ganzenei</i>	Onder de opening van de westelijke gevel van de schuur

Foerageer- en leefgebied

Uit de bovenstaande waarnemingen en de observaties ter plekke blijkt dat het plangebied geschikt is als foerageergebied voor akkervogels, roofvogels, struweelvogels, watervogels en weidevogels. Voor bosvogels en moerasvogels zijn geen geschikte biotopen aanwezig. Het plangebied is echter geen essentieel foerageergebied voor de voorkomende soorten omdat er in de buurt van het plangebied alternatief foerageergebied aanwezig is. Voorbeelden zijn de omliggende akkers en weilanden.

Natuurgebonden nesten

De op het plangebied aanwezige bomen en struiken kunnen dienen als broedgelegenheid. Er zijn echter geen nesten of potentiële nestmogelijkheden waargenomen van of voor soorten met jaarrond beschermde nesten. Wel werd er een eksternest aangetroffen in de zuidelijke bomenrij nabij het aanwezige wandelpad en is er een kwartel gespot in het hogere gras dat zich in het zuidoostelijk deel van het plangebied bevindt (zie bovenstaande tabel). Ekster- en (eventuele) kwartelnesten zijn niet jaarrond beschermd. Broedende vogels zijn erg gevoelig voor verstoring door werkzaamheden. Door de algemene beschermingsstatus van vogels in Nederland kunnen sloop-, bouw- of inrichtingswerkzaamheden alleen plaatsvinden als er geen broedende vogels aanwezig zijn op of in de directe omgeving van het plangebied. Wanneer de werkzaamheden in het geheel plaatsvinden in de minst kwetsbare periode, tussen begin oktober en half februari, worden geen nadelige effecten verwacht voor broedende vogels.

Gebouwgebonden nesten

Het plangebied is geschikt bevonden als vaste verblijfplaats voor de onderstaande soorten met een jaarrond beschermd nest.

Steenuil

Tijdens het veldbezoek zijn op de westelijke gevel van de schuur krijtsporen gevonden van vermoedelijk de steenuil (*Athene noctua*). Vanwege de openingen in de schuur en de krijtsporen op de gevel, kan niet worden uitgesloten dat er een nest in de schuur aanwezig is. Daarnaast zijn er op de westelijke gevel van de schuur en in een boom ten zuiden van het plangebied een steenuilennestkast aangetroffen. Nestenplaatsen van steenuilen zijn het gehele jaar beschermd, omdat zij deze ook buiten het broedseizoen gebruiken als vaste rust- en verblijfplaats. Om aan te kunnen tonen of uit te kunnen sluiten dat het plangebied als verblijfs- of rustplaats wordt gebruikt door de steenuil dient er aanvullend onderzoek naar de steenuil te worden uitgevoerd.

Kerkuil

Tijdens het veldbezoek zijn op de westelijke gevel van de schuur krijtsporen gevonden die mogelijk van de kerkuil (*Tyto alba*) zijn. Vanwege de openingen in de schuur en de krijtsporen op de gevel, kan niet worden uitgesloten dat er een nest in of in de nabijheid van de schuur aanwezig is. Nestenplaatsen van kerkuilen zijn het gehele jaar beschermd, omdat zij zeer honkvaste broeders zijn die voor hun nesten afhankelijk zijn van gebouwen. Om aan te kunnen tonen of uit te kunnen sluiten dat het plangebied als verblijfs- of rustplaats wordt gebruikt door de kerkuil dient er

aanvullend onderzoek naar de kerkuil te worden uitgevoerd.

Buizerd

De buizerd maakt gebruik van bestaande nesten, bijvoorbeeld kraaiennesten, waardoor alle grote nesten in aanmerking komen als potentiële buizerdnesten. Binnen en in de directe omgeving van het plangebied zijn er geen nesten waargenomen die mogelijk door de buizerd (*Buteo buteo*) gebruikt kunnen worden als nest- of rustplaats. Mogelijk doet het plangebied dienst als foerageergebied, echter zal dit geen essentieel foerageergebied zijn vanwege de omliggende weilanden en akkers. Als gevolg van het planvoornemen zullen er geen nesten of essentieel leefgebied van deze soort worden aangetast, derhalve is nader onderzoek naar deze soort niet aan de orde.

Tabel 5.4.4: Lijst van aangetroffen nesten en potentiële nestlocaties van de steenuil en de kerkuil

	Locatie binnen het plangebied	Beschrijving van de nestlocaties	In-/uitvliegende vogel(s) waargenomen
1	Schuur in het zuiden van het plangebied	Nabij de oostgevel van de schuur zijn een steenuilenkast en meerdere openingen naar de schuur aanwezig. Onder deze openingen zijn krijtsporen aangetroffen.	Nee
2	Bomenrij ten zuiden van het plangebied	Een steenuilennestkast in de bomen en mogelijke nestlocaties in de bomen	Nee

Foto A

Foto B, steenuilenkast

Foto C, steenuilenkast

Foto D

Figuur 5.4.1: Foto's van mogelijk geschikte nestplaatsen voor de steenuil en kerkuil binnen het plangebied.

5.4.3 Deelconclusie vogels

Naar alle waarschijnlijkheid benut een aantal vogelsoorten met jaarrond beschermd nest het plangebied als broedgebied. Daarom is verder onderzoek naar het voorkomen en broeden van deze soorten binnen het plangebied noodzakelijk. Het betreft de steenuil en de kerkuil.

Bovendien benut een aantal algemeen voorkomende vogelsoorten het plangebied als foerageer- en broedgebied. Dit vormt echter geen belemmering voor het planvoornemen. Het plangebied zal geen essentieel foerageergebied zijn voor deze soorten. Soorten zonder jaarrond beschermd nest kunnen blijven broeden binnen en in de directe omgeving van het plangebied. Dit geldt ook voor soorten waarvan het nest jaarrond beschermd is bij ecologische zwaarwegende redenen. Er kunnen geen versturende werkzaamheden zoals sloop- en bouwwerkzaamheden of verwijdering van beplanting plaatsvinden wanneer er broedende vogels aanwezig zijn in de nabije omgeving. Indien er op deze manier wordt gehandeld, treden er geen nadelige effecten op ten aanzien van de algemeen voorkomende vogels en de vogelsoorten zonder jaarrond beschermde nesten en de soorten waarvan het nest jaarrond beschermd is bij ecologische zwaarwegende redenen.

Wanneer de werkzaamheden in het geheel plaatsvinden tussen begin oktober en half februari worden er eveneens geen nadelige effecten verwacht voor deze vogels.

5.5 Grondgebonden zoogdieren

5.5.1 Soortverspreiding

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de in het wild levende grondgebonden zoogdieren die zijn waargenomen in de omgeving van het plangebied sinds het jaar 2000 (NDFF). Zeezoogdieren, huisdieren, vee en exoten zijn niet opgenomen in de lijst en vleermuizen worden in het volgende

deelhoofdstuk behandeld. Er is voor elke soort aangegeven of die op Europese (EU) of nationale (NL) schaal bescherming geniet, of er zorgplicht geldt voor de soort (ZORG) en of de soort vrijgesteld is van bescherming (VRIJ) in de provincie van het plangebied. De laatste kolom (plangebied) vat samen welke beschermde soorten relevant zijn voor het plangebied (***). Deze soorten worden behandeld in de volgende paragrafen.

Tabel 5.5.1: Lijst van grondgebonden zoogdieren die voorkomen in de omgeving van het plangebied

Nederlandse soortnaam	Latijnse soortnaam	Diergroep	EU	NL	ZORG	VRIJ	plangebied
bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>	knaagdieren-ware muizen		X	X	X	
bruine rat	<i>Rattus norvegicus</i>	knaagdieren-ware muizen			X		
bunzing	<i>Mustela putorius</i>	roofdieren-marterachtigen		X	X		***
das	<i>Meles meles</i>	roofdieren-marterachtigen		X	X		***
dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	knaagdieren-ware muizen		X	X	X	
eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>	knaagdieren-overige		X	X		***
egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	insecteneters-overige		X	X	X	
haas	<i>Lepus europaeus</i>	haasachtigen		X	X	X	
huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>	insecteneters-spitsmuizen		X	X	X	
konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	haasachtigen		X	X	X	
mol	<i>Talpa europaea</i>	insecteneters-overige			X		
ree	<i>Capreolus capreolus</i>	evenhoevigen		X	X	X	
rosse woelmuis	<i>Myodes glareolus</i>	knaagdieren-woelmuizen		X	X	X	
steenmarter	<i>Martes foina</i>	roofdieren-marterachtigen		X	X		***
vos	<i>Vulpes vulpes</i>	roofdieren-hondachtigen		X	X	X	
wezel	<i>Mustela nivalis</i>	roofdieren-marterachtigen		X	X		***
wolf	<i>Canis lupus</i>	roofdieren-hondachtigen	X	X	X		***

Diergroepen zijn volgens het soortenoverzicht van de Zoogdierverseniging van Nederland ().

5.5.2 Waarnemingen en analyse

Tijdens het veldbezoek zijn exemplaren of voortplantings- en/of verblijfplaatsen van soorten aangetroffen die zijn beschermd volgens de Habitatrichtlijn of van soorten die niet zijn vrijgesteld door de provincie. Het betreft de bunzing, de wezel en de steenmarter. Hieronder wordt de functie van het plangebied voor elke soort die de laatste twintig jaar in de buurt van het plangebied is waargenomen verduidelijkt.

Bever

Leefgebied	Bevers leven in het overgangsgebied tussen land en water zoals in moerassen, langs beken en bij rivieren en meren. De aanwezigheid van bossen op de oevers is een vereiste voor de bever, waarbij open of rotsige oevers worden gemedend.
Plangebied	Het plangebied is ongeschikt als leefgebied voor de bever door de afwezigheid van geschikt oppervlaktewater en natuurlijke schuilplaatsen.
Aanvullend onderzoek noodzakelijk?	Nee

Kleine marterachtigen (bunzing en wezel)

Leefgebied	De bunzing geeft de voorkeur aan gebieden met oppervlaktewater en voldoende schuilmogelijkheden, zoals heggen, houtwallen, bosranden en natuurlijke oevers. De wezel leeft in open en droge, natuur- en cultuurlandschappen die dekking bieden door middel van bosschages, houtstapels en heggen.
Plangebied	Het zuiden van het gebied is geschikt voor de bunzing en de wezel vanwege de natuurlijke schuilmogelijkheden in het grasland en de aanwezige droge greppels. Nabij de schuur is een leeg ganzenei aangetroffen, mogelijk zijn dit vraatsporen van een marterachtige. De aanwezigheid van deze soorten binnen het plangebied kan niet worden uitgesloten. Sporen zoals uitwerpselen zijn niet aangetroffen.
Aanvullend onderzoek noodzakelijk?	Ja

Das

Leefgebied	De das leeft in allerlei soorten biotopen, met een voorkeur voor kleinschalig akker- en weidelandschap met verspreide bosjes, heggen en houtwallen. Maar ook open terreinen, zoals vochtige heiden en rivierdalen, zijn geschikte leefgebieden. Het leefgebied van de das moet voldoen aan voldoende dekking, weinig verstoring, een groot voedselaanbod en een bodem waarin ze goed een burcht kunnen graven.
------------	--

Plangebied	Het plangebied is deels geschikt als leefgebied door het aanwezige grasland in het zuiden. Het noordelijk deel van het gebied is ongeschikt door de verstoring als gevolg van de agrarische werkzaamheden en bouwwerkzaamheden. Het zuiden van het plangebied kan eventueel als foerageergebied dienen, echter zal dit geen essentieel foerageergebied zijn vanwege de beperkte grootte.
Aanvullend onderzoek noodzakelijk?	Nee

Eekhoorn

Leefgebied	Eekhoorns leven in loofbos, naaldbos of gemengd bos, maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos mits er voldoende voedsel aanwezig is.
Plangebied	Binnen en rondom het plangebied zijn enkele bomen aanwezig die als schuilmogelijkheid kunnen dienen, echter is het plangebied en omgeving ongeschikt als eekhoornleefgebied door de beperkte aanwezigheid van voedselbronnen.
Aanvullend onderzoek noodzakelijk?	Nee

Steenmarter

Leefgebied	De steenmarter komt vooral voor in parklandschap en heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw met oude schuren of gebouwen. Daarbij is de aanwezigheid van elementen zoals groenstroken, heggen, bosjes, greppels en bermen van belang. De steenmarter gebruikt verblijfplaatsen zoals boomholtes, takkenhopen, dichte struwelen, zolders, kruipruimtes, spouwmuuren en onder dakbedekkingen.
Plangebied	In de schuur zijn openingen aanwezig waar de steenmarter in kan kruipen. Daarnaast is het grasland in het zuiden geschikt als foerageergebied. Nabij de schuur is een leeg ganzenei aangetroffen, mogelijk zijn dit vraatsporen van een marterachtige. . Derhalve kan de aanwezigheid van deze soort binnen het plangebied niet worden uitgesloten. Sporen zoals uitwerpselen zijn niet aangetroffen
Aanvullend onderzoek noodzakelijk?	Ja

Wolf

Leefgebied	De wolf leeft bij voorkeur in uitgestrekte open bossen en afgelegen moerasgebieden. Het verspreidingsgebied van de wolf in Nederland is heden beperkt tot enkele gebieden. De wolf wordt verder in Nederland slechts
------------	--

	incidenteel zwervend waargenomen.
Plangebied	Er zijn geen waarnemingen van de wolf bekend in de directe omgeving van het plangebied (Waarneming.nl). Door het beperkte verspreidingsgebied kan de aanwezigheid van de wolf binnen het plangebied redelijkerwijs worden uitgesloten.
Aanvullend onderzoek noodzakelijk?	Nee

Tabel 5.5.2: Lijst van aangetroffen potentiële vaste verblijfplaatsen en leefgebieden van de bunzing, de wezel en de steenmarter

	Locatie binnen het plangebied	Beschrijving van de locatie	Dieren waargenomen
1	In het westen binnen plangebied	Schuur	nee
2	In het zuiden van het plangebied	Grasland met droge greppels en stromende beek	nee

Foto A

Foto B

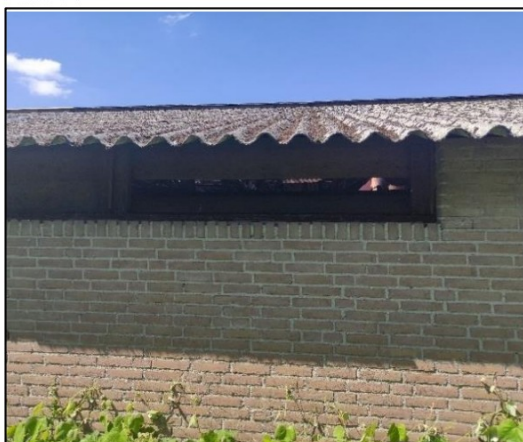

Foto C

Foto D

Figuur 5.5.1: Foto's van mogelijk geschikte verblijfplaatsen en geschikt leefgebied voor de bunzing, de wezel en de steenmarter binnen het plangebied.

In de omgeving van het plangebied zijn voldoende alternatieven aanwezig in de vorm van akkers en weilanden om als foerageergebied te dienen voor algemeen voorkomende soorten.

5.5.3 Deelconclusie grondgebonden zoogdieren

Binnen het plangebied zijn (potentiële) vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen vastgesteld van soorten die zijn beschermd via de Habitatrictlijn of van soorten die niet zijn vrijgesteld door de provincie. Daarom is verder onderzoek naar deze soorten noodzakelijk. Het betreft de bunzing, de wezel en de steenmarter.

Algemeen voorkomende soorten zijn door de provincie vrijgesteld van de verbodsbepalingen als het een ruimtelijke ingreep of inrichting betreft. Wel geldt de zorgplicht voor dergelijke soorten. Zolang de zorgplicht wordt nageleefd zijn er daarom geen negatieve effecten te verwachten voor deze zoogdiersoorten.

5.6 Vleermuizen

5.6.1 Soortverspreiding

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen hebben een beschermde status. Het is verboden hun verblijfplaatsen aan te tasten, hun essentieel foerageergebied te vernietigen of hun vliegroutes te verstoren. Vleermuizen huizen in grotten, in boomholten of in spouwen of zolders van huizen. Ze maken gebruik van vliegroutes om zich te verplaatsen van verblijfplaatsen naar foerageergebieden. Hiervoor worden lange, aaneengesloten bomenrijen en andere lijnvormige landschapstructuren zoals heggen en houtwallen gebruikt. Tijdens het veldbezoek is nagegaan (i) of er op het plangebied locaties zijn die kunnen dienen als winter-, kraam-, paar-, zomer- en/of jaarrondverblijfplaats voor vleermuizen, (ii) of het plangebied geschikt is als foerageergebied voor vleermuizen en zo ja, (iii) of het essentieel foerageergebied is en (iv) of er essentiële vliegroutes door het plangebied lopen.

Onderstaande tabel duidt voor elke in Nederland voorkomende vleermuissoort aan of de soort is waargenomen in de omgeving van het plangebied sinds het jaar 2000 (NDFF) (Tabel 5.6.1 – omgeving plangebied).

Tabel 5.6.1: Lijst van in Nederland voorkomende vleermuizen met aanduiding van hun type verblijfplaatsen en hun voorkomen in de omgeving van het plangebied

Nederlandse soortnaam	Latijnse soortnaam	Verblijfplaatsen	Omgeving plangebied
Baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>	zomer: gebouwen, bomen winter: groeven, bunkers, kelders	nee
Bechsteins vleermuis	<i>Myotis bechsteinii</i>	zomer: bomen winter: grotten	nee

Nederlandse soortnaam	Latijnse soortnaam	Verblijfplaatsen	Omgeving plangebied
Bosvleermuis	<i>Nyctalus leisleri</i>	gebouwen, bomen	nee
Brandt's vleermuis	<i>Myotis brandtii</i>	zomer: gebouwen winter: groeven, grotten, bunkers	nee
Bruine grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>	zomer: gebouwen, bomen winter: ondergrondse ruimten	ja
Franjestaart	<i>Myotis nattereri</i>	gebouwen, bomen	ja
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	gebouwen	ja
Grijze grootoorvleermuis	<i>Plecotus austriacus</i>	gebouwen	nee
Grote rosse vleermuis	<i>Nyctalus lasiopterus</i>	bomen, rotsspleten	nee
Ingekorven vleermuis	<i>Myotis emarginatus</i>	zomer: gebouwen winter: gebouwen, groeven	nee
Grote hoefijzerneus	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	zomer: zolders, grotten winter: grotten	nee
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	gebouwen	ja
Meervleermuis	<i>Myotis dasycneme</i>	zomer: gebouwen winter: bunkers, groeven	nee
Mopsvleermuis	<i>Barbastella barbastellus</i>	zomer: gebouwen, bomen winter: grotten, bunkers, kelders	nee
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	bomen	ja
Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	zomer: gebouwen winter: gebouwen, bomen	ja
Tweekleurige vleermuis	<i>Vespertillo murinus</i>	zomer: gebouwen winter: grotten, kelders, gebouwen	nee
Vale vleermuis	<i>Myotis myotis</i>	zomer: gebouwen, bomen winter: grotten, groeven, kelders	nee
Watervleermuis	<i>Myotis daubentoni</i>	zomer: bomen, zolders, bunkers winter: ondergrondse ruimten	ja

Informatie via Vleermuis.net (Vleermuiswerkgroep Nederland (VLEN)).

5.6.2 Waarnemingen en analyse

Verblijfplaatsen

Gebouwbewonende vleermuissoorten

Er is bebouwing aanwezig binnen het plangebied waardoor de aanwezigheid van verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen niet op voorhand kan worden uitgesloten. In de schuur zijn openingen aanwezig waardoor de vleermuizen toegang hebben tot het binnenbouw, echter bestaat het dak uit enkelvoudige golfplaten waardoor er geen ruimtes zijn waar vleermuizen in kunnen kruipen. Golfplaten daken, zoals op het plangebied, bieden bovendien maar zelden geschikte vaste verblijfplaats voor vleermuizen omdat de temperatuur eronder sterk kan fluctueren terwijl vleermuizen baat hebben bij constante temperaturen. Er zijn ook geen open stootvoegen aangetroffen in de muren die kunnen leiden naar de achterliggende spouw en dus als vleermuisverblijfplaats kunnen dienen. Aanvullend onderzoek is door het ontbreken van geschikte verblijfplaatsen niet noodzakelijk voor deze soortgroep.

Boombewonende vleermuissoorten

In de bomen binnen het plangebied zijn geen holtes of scheuren gevonden die dienst kunnen doen als vaste verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen. Er zijn geen sporen zoals ontlasting of vraatsporen in de vorm van vlindervleugels gevonden. De bomenrijen aan de randen buiten het plangebied blijven behouden binnen het planvoornemen. Om eventueel aanwezige boombewonende vleermuizen niet te verstoren, moeten de bomen vrijgehouden worden van lichtverstoring en dat zowel in de aanleg- als de gebruikersfase.

Foerageergebied

Mogelijk zal het plangebied gebruikt worden als foerageergebied. Het is echter geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen omdat in de directe omgeving voldoende alternatieve foeragegebieden aanwezig zijn, zoals de omliggende weilanden en akkerlanden.

Vliegroutes

De bomenrijen op de oostelijke en de westelijke grens van het plangebied en de beek ten zuiden van het plangebied kunnen dienst doen als vliegroute voor vleermuizen. Deze landschapsstructuren zullen naar aanleiding van het planvoornemen echter niet worden aangetast en kunnen dus dienst blijven doen als vliegroute voor vleermuizen. Om een negatief effect op de potentiële vliegroutes te voorkomen, mag er geen lichtverstoring op deze elementen ontstaan. Bij het gebruik van extra bouwverlichting licht kan deze afgekapt en laag gericht worden zodat alleen het werkgebied verlicht wordt. Ook in de nieuwe situatie mag geen lichtverstrooiing op deze elementen plaatsvinden door het gebruik van nieuwe lichtbronnen. Gebruik van vleermuisvriendelijke verlichting (afgekapt, monospectraal, laag, met timer, ...) is dan ook verplicht vanuit de Wet natuurbescherming. Wanneer er op deze manier gehandeld wordt worden er geen negatieve effecten op de vliegroutes van vleermuizen verwacht. Wanneer lichtverstrooiing op de potentiële vliegroutes niet voorkomen kan worden, dient aanvullend onderzoek naar de functie van de lijnvormige elementen voor vleermuizen uitgevoerd te worden.

5.6.3 Deelconclusie vleermuizen

Er zijn binnen het plangebied geen locaties aangetroffen die mogelijk geschikt zijn als vaste verblijfplaats voor gebouw- of boombewonende vleermuizen. Mogelijk wordt er door vleermuizen gefoerageerd binnen en in de directe omgeving van het plangebied. Foerageergebied is alleen beschermd wanneer dit gebied noodzakelijk is om de functionaliteit van een vaste verblijfplaats te behouden. Een negatief effect op vaste vliegroutes is eveneens niet te verwachten indien werkzaamheden overdag worden uitgevoerd en lichtverstrooiing op de bomenrij ten oosten en ten westen en de beek ten zuiden van het plangebied voorkomen wordt met vleermuisvriendelijke verlichting tijdens de aanleg- en gebruiksfase. Wanneer lichtverstrooiing op de potentiële vliegroutes niet voorkomen kan worden, dient aanvullend onderzoek naar de functie van de lijnvormige elementen voor vleermuizen uitgevoerd te worden.

5.7 Amfibieën, reptielen en vissen

5.7.1 Soortverspreiding

Amfibieën en reptielen

Onderstaande tabellen geven een overzicht van de in het wild levende amfibieën en reptielen die zijn waargenomen in de omgeving van het plangebied sinds het jaar 2000 (NDDF). Exoten zijn niet opgenomen in de lijst. In de laatste kolom (plangebied) worden de relevante, beschermde soorten die in de volgende paragrafen behandeld worden, aangeduid met ***.

Tabel 5.7.1: Lijst van amfibieën die voorkomen in de omgeving van het plangebied

Nederlandse soortnaam	Latijnse soortnaam	EU	NL	ZORG	VRIJ	plangebied
alpenwatersalamander	<i>Ichthyosaura alpestris</i>		X	X		***
bastaardkikker of middelste groene kikker	<i>Pelophylax kl. esculentus</i>		X	X	X	
bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>		X	X	X	
gewone pad	<i>Bufo bufo</i>		X	X	X	
kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>		X	X	X	
rugstreeppad	<i>Epidalea calamita</i>	X	X	X		***

Tabel 5.7.2: Lijst van reptielen die voorkomen in de omgeving van het plangebied

Nederlandse soortnaam	Latijnse soortnaam	EU	NL	ZORG	VRIJ	plangebied
hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>		X	X		***

EU = op Europese schaal beschermd; NL = op nationale schaal beschermd; ZORG = zorgplicht van toepassing; VRIJ = vrijgesteld van bescherming in de provincie van het plangebied

Vissen

Van de in Nederland voorkomende vissoorten zijn er twee soorten Europees en acht soorten nationaal beschermd. Deze soorten zijn veelal afhankelijk van zuiver water en speciale omgevingscondities. Tijdens het veldwerk is nagegaan of er in het plangebied geschikt oppervlaktewater aanwezig is voor deze soorten.

5.7.2 Waarnemingen en analyse

Amfibieën

Hieronder wordt de functie van het plangebied voor elke soort die de laatste twintig jaar in de buurt van het plangebied is waargenomen verduidelijkt.

Alpenwatersalamander

Leefgebied	De alpenwatersalamander leeft in niet snel stromend water dat niet te rijk is aan vis. Alpenwatersalamanders komen vaak voor in de buurt van bos en/of houtwallen en hebben een voorkeur voor zandige leemgronden, waar hij voorkomt in beboste gebieden (loofbos) of kleinschalige landschappen met heggen en struwelen.
------------	---

Plangebied	De watergang en de struwelen in het zuiden van het plangebied zijn geschikt als leefgebied van de alpenwatersalamander. De watergang zal niet worden aangetast als gevolg van het planvoornemen. Echter zullen de struwelen, die mogelijk onderdeel zijn van het landhabitat van de alpenwatersalamander, verdwijnen. Derhalve is aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van de alpenwatersalamander aan de orde.
Aanvullend onderzoek noodzakelijk?	Ja

Tabel 5.7.3: Lijst van aangetroffen potentiële vaste verblijfplaatsen van de alpenwatersalamander

	Locatie binnen het plangebied	Beschrijving van de locatie	Dieren waargenomen
1	In het zuiden van het plangebied	Struwelen	nee
2	Zuidelijke grens (buiten het plangebied)	Watergang die in verbinding staat met poel (oosten)	nee

Foto A

Foto B

Figuur 5.7.1: Foto's van mogelijk geschikte verblijfplaatsen voor de alpenwatersalamander binnen het plangebied.

Rugstreepad

Leefgebied	De rugstreepad is een typische pionier-soort, die voorkomt in terreinen met een hoge natuurlijke of door mensen ingebrachte dynamiek. De soort kan snel geschikte locaties bezetten. Naast natuurlijke wateren in duinen en uiterwaarden zijn dit ook bouwterreinen, groeven en zand- en kleiafgravingen
Plangebied	Het onderzoeksterrein is ongeschikt voor deze soort vanwege het ontbreken van geschikt oppervlaktewater. Echter dienen er wel maatregelen te worden genomen om vestiging van deze soort binnen het plangebied te worden voorkomen (zie paragraaf 6.3.3.)
Aanvullend onderzoek noodzakelijk?	Nee

Reptielen

Hieronder wordt de functie van het plangebied voor elke soort die de laatste twintig jaar in de buurt van het plangebied is waargenomen verduidelijkt.

Hazelworm

Leefgebied	De hazelworm heeft een voorkeur voor enigszins vochtige, met dichte vegetatie bedekte gebieden en komt voornamelijk voor op bos- en heideterreinen.
Plangebied	Het plangebied is voor de hazelworm, die wel in de omgeving van het plangebied voorkomt, ongeschikt door de afwezigheid van vochtige heide en ruigte. Daarnaast is het zuiden van het plangebied sterk vergrast waardoor er geen locaties zijn waar de hazelworm kan zonnen. Het noorden is ook voor deze soort ongeschikt wegens de agrarische en lopende bouwwerkzaamheden.
Aanvullend onderzoek noodzakelijk?	Nee

Vissen

Op de zuidelijke grens van het plangebied is een stromende beek aanwezig. Bij deze beek is een weidebeekjuffer aangetroffen, dit is een indicatie dat er sprake is van stromend, zuurstofrijk water van redelijke kwaliteit. Beschermde vissoorten leven voornamelijk in zuurstofrijk, koel, stromend, water. Het water is geschikt bevonden voor soorten zoals de kleine modderkruiper en de bittervoorn, echter geldt er voor deze soorten enkel de zorgplicht. Daarnaast zal het oppervlaktewater niet door het planvoornemen worden aangetast waardoor deze soorten zich tussen verschillende wateren kunnen blijven verplaatsen. Een negatief effect als gevolg van het planvoornemen op beschermde vissen wordt derhalve uitgesloten.

5.7.3 Deelconclusie amfibieën, reptielen en vissen

Binnen het plangebied zijn mogelijk vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van soorten die zijn beschermd via de Habitatrichtlijn of van soorten die niet zijn vrijgesteld door de provincie. Het betreft leefgebied van de alpenwatersalamander. Aanvullend onderzoek naar deze soort is daarom noodzakelijk.

Algemeen voorkomende soorten, zoals bijvoorbeeld de gewone pad en de bruine kikker, zijn door de provincie vrijgesteld van de verbodsbepalingen als het een ruimtelijke ingreep of inrichting betreft. Wel geldt de zorgplicht voor deze soorten.

5.8 Ongewervelden

5.8.1 Soortverspreiding

Meer dan vijftig soorten insecten, onder andere vlinders, libellen en kevers, zijn wettelijk beschermd in Nederland. Daarnaast genieten sommige weekdieren, zoals mossels, ook bescherming. Veelal stellen deze soorten bijzondere eisen aan hun habitat en komen ze dus voor op specifieke plaatsen, zoals bijvoorbeeld poelen met helder water of graslanden met bloemrijke vegetatie. Tijdens het veldbezoek is nagegaan of het plangebied geschikt is voor beschermde ongewervelden.

5.8.2 Waarnemingen en analyse

Voor veel beschermde soorten ongewervelden die specifieke eisen stellen aan hun leefgebied, is het plangebied ongeschikt. De aanwezige beplanting binnen het plangebied is slechts enkel voor de beschermde teunisbloempijlstaart geschikt.

Bruine eikenpage

Leefgebied	De bruine eikenpage komt voor op de zandgronden, zowel in het binnenland als in de duinen. In het binnenland vliegt hij bij bosranden, in jonge eikenaanplant en open loofbossen. In geschikte bosranden zijn doorgaans oudere eiken, voldoende eikenopslag, kreupelhout en braamstruwelen te vinden. Verder komt de soort voor bij open, lichte plekken of kapvlakten met lage en/of jonge eiken, vaak met een ondergroei van bramen. De combinatie van lage eikjes en veel nectarplanten is essentieel voor de vrij zeldzame bruine eikenpage.
Plangebied	Het plangebied is ongeschikt bevonden voor deze soort door de afwezigheid van jonge eikembomen langs de

	bosranden. Daarnaast is de bruine eikenpage niet waargenomen in het atlasblok waarin het plangebied zich bevindt.
Aanvullend onderzoek noodzakelijk?	Nee

Teunisbloempijlstaart

Leefgebied	De teunisbloempijlstaart komt voor in open plekken in vochtige bossen, bosranden en warme open plaatsen. Waardplanten van de teunisbloempijlstaart zijn het wilgenroosje, teunisbloem, basterdwederik en kattenstaart.
Plangebied	Het plangebied is geschikt als leefgebied voor deze soort door de aanwezigheid van geschikt leefgebied (open landschappen en bomenrijen) en waardplanten. Nabij de bomenrij op de oostelijke grens is de waardplant, de teunisbloem, aanwezig.
Aanvullend onderzoek noodzakelijk?	Ja

5.8.3 Deelconclusie ongewervelden

De teunisbloempijlstaart kan mogelijk verblijven binnen het plangebied. Omdat deze soort een beschermde status heeft, is aanvullend onderzoek noodzakelijk.

5.9 Invasieve exoten

5.9.1 Soortverspreiding

Exoten zijn uitheemse dier- en plantensoorten die na het jaar 1500 door toedoen van de mens terecht gekomen zijn in Nederland terwijl ze er oorspronkelijk niet voorkwamen. Sommige van deze exotische soorten vormen een bedreiging voor de Nederlandse inheemse soorten. Deze exotische soorten worden invasieve exoten genoemd. Ze hebben weinig tot geen natuurlijke vijanden in Nederland en zijn veelal moeilijk te bestrijden. Er zijn in Nederland meer dan 2000 exotische soorten waarvan er een 150 als invasieve exoot negatieve effecten hebben op de biodiversiteit, de ecosystemen en zelfs de economie van Nederland. Op Europese schaal werd een lijst opgesteld van 68 soorten schadelijke exotische dieren en planten waarvoor de lidstaten verplicht zijn populaties op te sporen, te beheren en te verwijderen. Tijdens het veldbezoek is nagegaan of er binnen of in de directe omgeving van het plangebied invasieve exoten voorkomen.

5.9.2 Waarnemingen en analyse

Er werden geen soorten waargenomen binnen het plangebied waarvoor de Europees exotenverordening geldt. Verder zijn er ook geen soorten waargenomen die in Nederland actief bestreden moeten worden.

5.9.3 Deelconclusie invasieve exoten

Binnen het planvoornemen zijn er geen verplichtingen aangaande invasieve exoten.

6 Conclusies

6.1 Beschermd gebied en soorten

Onderstaande tabel bundelt de conclusies in verband met gebiedsbescherming en soortbescherming uit de hoofdstukken 3, 4 en 5.

	Natura 2000	Natuurnetwerk Nederland	Houtopstanden	Planten	Vogels	Grondgebonden zoogdieren	Vleermuizen	Amfibieën	Reptielen	Vissen	Ongewervelden	Invasieve exoten
Zorgplicht	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Aanvullende maatregelen / aanpassingen					X	X	X	X			X	
Overtreding wet natuurbescherming					X	X		X			X	
Aanvullend onderzoek					X	X		X			X	
Advies				X	X		X				X	X

Legenda:

X	Wettelijk verplicht
	Niet te verwachten
X	Te verwachten
X	Noodzakelijk
X	Relevant
	Niet relevant

6.2 Aanvullend onderzoek

Onderstaande tabel geeft per soort een overzicht van de periode waarin de aanvullende onderzoeken gespreid gepland moeten worden en van het aantal veldbezoeken en waarnemers (per bezoek) dat noodzakelijk is. De procedures voor deze onderzoeken liggen vast in soortinventarisatieprotocollen (Netwerk Groene Bureaus) en kennisdocumenten (BIJ12).

Soort	Periode												#			
	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D				
steenuil															4 x	2
kerkuil															4 x	2
kleine marters															5 x	2
steenmarter															5 x	2
alpenwatersalamander															2 x	1
teunisbloempijlstaart															4 x	1

Waar donker geel de optimale onderzoeksperiodes aanduidt, geeft lichtgeel de periodes aan waarin slechts een bepaald deel van het onderzoek kan gebeuren.

6.3 Zorgplicht

6.3.1 Definitie zorgplicht

Voor alle in het wild levende plant- en diersoorten en voor hun directe leefomgeving geldt een zorgplicht (Wet Natuurbescherming – artikel 1.11). Met deze zorgplicht worden naast de nationaal en Europees aangewezen beschermde soorten en gebieden ook algemenere overige inheemse soorten beschermd. De zorgplicht houdt in dat men handelingen waarvan redelijkerwijs kan worden vermoed dat deze nadelige gevolgen kunnen hebben voor in het wild levende dieren en planten;

- achterwege laat;
- indien achterwege laten niet passend is, maatregelen neemt om nadelige gevolgen te voorkomen;
- indien die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Het is wettelijk verplicht invulling te geven aan deze zorgplicht

6.3.2 Negatieve effecten voorkomen – algemene maatregelen

Bij de uitvoering van sloop- en bouwprojecten kunnen werkzaamheden veelal niet achterwege gelaten worden. Het is daarbij verplicht om maatregelen te nemen en daarmee de nadelige gevolgen op inheemse plant- en diersoorten te beperken of te voorkomen.

Nadelige gevolgen kunnen veelal voorkomen worden door te werken in de minst-kwetsbare periode, zoals buiten de winterslaap, voortplantingstijd en periode van afhankelijkheid van jongen. De kwetsbare perioden zijn niet voor alle soortgroepen gelijk. In het algemeen geldt de periode van half oktober tot eind november als 'veilige' periode voor alle diergroepen. Dit is de periode

waarin de voortplantingstijd achter de rug is en dieren als de egel en amfibieën nog niet in winterslaap zijn en de mogelijkheid hebben om zich te verplaatsen. Bovendien zijn de jongen uit het laatste legsel van late broeders zoals de houtduif dan ook uitgevlogen (Vogelbescherming Nederland).

Daarnaast kunnen negatieve gevolgen op algemeen voorkomende soorten beperkt worden door tijdens de werkzaamheden zodanig te werken dat dieren het plangebied kunnen verlaten zodat verwonding of doding van individuen wordt voorkomen. Voorbeelden zijn: de werkzaamheden in de richting van een vluchtgebied uitvoeren, de werkzaamheden langzaam opstarten en/of langzaam werken zodat dieren de tijd hebben om het plangebied te ontvluchten, voorafgaand aan de start van werkzaamheden verstoring creëren zodat dieren uit het plangebied vluchten.

Een voorbeeld om negatieve gevolgen op de aanwezige vegetatie te voorkomen is het beschermen van bomen om zo beschadiging van de stammen te voorkomen.

Verder worden negatieve gevolgen op inheemse fauna beperkt door werkzaamheden zo veel mogelijk overdag uit te voeren. Bij gebruik van verlichting dient deze zo geplaatst te worden dat enkel de werkzaamheden gericht verlicht worden. Lichtverstrooiing kan vermeden worden door het gebruik van kappen.

6.3.3 Negatieve effecten voorkomen – soortgerichte maatregelen

Zorgplicht algemene broedvogels

Indien vooraf bekend is dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen het broedseizoen van algemeen voorkomende broedvogels (globaal van 15 maart tot 15 juli) dan is het noodzakelijk ervoor te zorgen dat het gebied vóórafgaand aan het broedseizoen, en zonder de verstoring van andere soorten, ongeschikt is gemaakt als broedlocatie. Door het plangebied ongeschikt te maken kan worden voorkomen dat vogels zich binnen het plangebied vestigen. Broedgevallen die tijdens of vlak voor de werkzaamheden ontstaan in en direct grenzend aan het plangebied, zijn immers ook onderhevig aan de zorgplicht. Het ongeschikt maken van het plangebied voor algemene broedvogels dient te gebeuren door de aanwezige struiken, bomen en grasland kort te snoeien/te maaien vóór aanvang van het broedseizoen en deze ook kort te houden gedurende het broedseizoen. Indien werken binnen het broedseizoen noodzakelijk is, dient men voorafgaand aan de start van de werkzaamheden een broedvogelcheck te laten uitvoeren door een bevoegd ecooloog. Bij aanwezigheid van broedgevallen binnen de verstoringzone van de geplande werkzaamheden dienen aanvullende maatregelen genomen te worden of kunnen werkzaamheden geen doorgang vinden.

Zorgplicht algemene amfibieën

Indien vooraf bekend is dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen het voortplantingsseizoen van algemeen voorkomende amfibieën (grofweg van 15 maart tot 15 augustus), kan het aanwezige voortplantingswater worden afgezet met een amfibieënscherm zodat deze zich niet kunnen vestigen binnen het plangebied. Wanneer gewerkt gaat worden in de overwinteringsperiode (grofweg van oktober – maart) van algemene amfibieën kan het plangebied vóór deze periode afgezet worden met een amfibieënscherm om te voorkomen dat amfibieën zich binnen het plangebied vestigen.

Vestiging pionierssoorten

Het plangebied bevindt zich binnen het verspreidingsgebied van de oeverwaluw. De oeverwaluw is een echte pionierssoort die zich snel kan vestigen. De soort broedt in kolonieverband in zelf gegraven gangen in steile zandwanden (Vogelbescherming Nederland). Om vestiging van oeverwaluwen binnen het plangebied te voorkomen, dient het bouwterrein zo te worden ingericht dat het gebied niet aantrekkelijk wordt voor deze soort. Wanneer gronddepots gecreëerd worden, is het noodzakelijk dat de wanden afgevlakt worden of bedekt worden om te voorkomen dat de oeverwaluw zich in het zanddepot gaat vestigen.

Het plangebied bevindt zich binnen het verspreidingsgebied van de rugstreppad. De rugstreppad is een beschermde amfibiesoort die zich voortplant in ondiepe (vaak tijdelijk) oppervlaktewater dat snel opwarmt (RAVON). Om vestiging van rugstreppadden binnen het plangebied te voorkomen, dient het ontstaan van poeltjes of plassen binnen het plangebied in het voortplantingsseizoen (april-september) van de rugstreppad te worden voorkomen. Een andere optie is (wanneer het plangebied in de huidige situatie nog niet geschikt was) het afzetten van het plangebied met een amfibieënscherm.

6.3.4 Acties bij aantreffen beschermde soorten

Indien er tijdens de werkzaamheden, ondanks voorgenomen maatregelen, toch beschermde soorten of broedgevallen binnen het plangebied zijn gevestigd dienen de werkzaamheden te worden stilgelegd en dient een ecologisch deskundige te worden ingeschakeld. Hiermee kan schade en verstoring van deze individuen zo veel mogelijk worden voorkomen en wordt er geen overtreding op de Wet natuurbescherming gemaakt.

6.4 Eindconclusie

- Het zuidelijk deel van het plangebied is geschikt bevonden als leefgebied voor een aantal beschermde soorten.
- Nader onderzoek naar de steenuil is noodzakelijk.
- Nader onderzoek naar de kerkuil is noodzakelijk
- Nader onderzoek naar kleine marterachtigen is noodzakelijk.
- Nader onderzoek naar de steenmarter is noodzakelijk.
- Nader onderzoek naar de alpenwatersalamander is noodzakelijk.
- Nader onderzoek naar de teunisbloempijlstaart is noodzakelijk.
- Uit de aanvullende onderzoeken moet blijken of eventuele ontheffing en mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn.
- De omschreven werkwijzen met betrekking tot zowel de zorgplicht als ten aanzien van vogels dienen in acht te worden genomen zodat een overtreding van de natuurwetgeving wordt voorkomen.
- Om een verstoring effect op foeragerende vleermuizen uit te sluiten, dienen de voorgenomen sloop- en bouwwerkzaamheden overdag te worden uitgevoerd. Daarnaast dienen de omliggende bomenrijen en watergang tijdens de aanleg- en gebruiksfase te worden ontzien van lichtverstrooiing door gebruik van vleermuisvriendelijke verlichting in de aanleg- en de gebruikersfase.
- Het plangebied dient voorafgaand aan het broedseizoen (globaal vanaf 15 maart) ongeschikt te

worden gemaakt als broedlocatie voor algemene broedvogels.

- Wanneer gewerkt wordt in de overwinteringsperiode (grofweg van oktober – maart) van amfibieën dient het plangebied vóór deze periode afgezet worden met een amfibieënscherm.
- Bij werken in de voortplantingsperiode van amfibieën (grofweg van 15 maart tot 15 augustus), dient het aanwezige voortplantingswater te worden afgezet met een amfibieënscherm.
- Om vestiging van oeverwaluwen binnen het plangebied te voorkomen, dient het ontstaan van steile zandwanden vóór en tijdens het broedseizoen van de oeverwaluwen (maart - juni) te worden voorkomen.
- Om vestiging van rugstreeppadden binnen het plangebied te voorkomen, dient het ontstaan van poeltjes of plassen binnen het plangebied in het voortplantingsseizoen (april - september) van de rugstreeppad te worden voorkomen.
- Voor algemeen voorkomende soorten geldt een algemene vrijstelling als het ruimtelijke ingrepen betreft.

6.5 Advies

6.5.1 Erfbeplanting

Indien er een erfbeplanting is gepland of wordt vernieuwd, adviseren wij deze met inheemse en streekeigen soorten bomen en struiken te realiseren. Informeer hiervoor bij uw provincie of gemeente.

6.5.2 Checklist natuurvriendelijke maatregelen

Bij het ontwerp van nieuwbouw wordt geadviseerd gebruik te maken van de Checklist Groen Bouwen opgesteld door Vogelbescherming Nederland en de Zoogdiervereniging (Checklist Groen Bouwen). Diverse natuurbeschermingsinstanties en bedrijven geven hier meer informatie over.

7 Literatuurlijst

- Aanpak Stikstof.** Nederland (Rijksoverheid Nederland, Den Haag, Nederland). [Online] aanpakstikstof.nl.
- BIJ12.** Natuur en Landschap (BIJ12, Utrecht, Nederland). [Online] bij12.nl.
- Brochure MEZ.** Ministerie van Economische Zaken - Soortbescherming bij ruimtelijke ingrepen - versie 1.3 (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag, Nederland). [Online]
- Checklist Groen Bouwen.** (Vogelbescherming Nederland en Zoogdiervereniging Nederland, Zeist en Nijmegen, Nederland). [Online] checklistgroenbouwen.nl.
- Natura 2000.** Natura 2000 in Nederland (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag, Nederland). [Online] natura2000.nl.
- NDFF.** Nationale Databank Floa en Fauna (NDFF) - Verspreidingsatlas (Nijmegen, Nederland). [Online] verspreidingsatlas.nl.
- Netwerk Groene Bureaus.** Brancheorganisatie voor kwaliteitsbevoordering en belangenbehartiging (NGB, Odijk, Nederland). [Online] netwerkgroenebureaus.nl/.
- Perceelloep.** Kadasterkaart Nederland (Geoloep, Groningen, Nederland). [Online] perceelloep.nl.
- RAVON.** Soorten (Nijmegen en Amsterdam, Nederland). [Online] ravn.nl.
- SOVON.** Vogelinfo. Informatie per soort. (Nijmegen, Nederland). [Online] sovon.nl.
- Vleermuiswerkgroep Nederland (VLEN).** [Vleermuis.net](http://vleermuis.net). [Online] vleermuis.net.
- Vogelbescherming Nederland.** Vogelgids (Zeist, Nederland). [Online] vogelbescherming.nl.
- Zoogdiervereniging.** Zoogdiersoorten (Zoogdiervereniging Nederland, Nijmegen, Nederland). [Online] zoogdiervereniging.nl.